

Život jako milenka: Umění vnímat krásu všedních dní

DOTEK OKAMŽIKU

ÚVAHA O TOM, JAK SE KRÁSA ŽIVOTA SKRÝVÁ V BĚŽNOSTI —
NENÍ TŘEBA HLEDAT VÝJIMEČNÉ, STAČÍ VNÍMAT JEMNÉ.

Kdyby mi osud, jenž mi věnoval tolik dramát, dobrodružství, žen i útěků, jednou přikázal, abych vybral jedinou myšlenku, již považuji za hodnou předat dále, byla by to tato: že krása, pravá a nevychloubavá, netřímá svou tvář v palácích, nýbrž na prahu obyčejného dne. A že žít znamená učit se všímat si právě těch okamžiků, které by většina lidí minula s nepozorností, zamyšlením či zmatkem povinností.

Mnoho let jsem se domníval — a to s veškerou mladistvou horlivostí, jaká přísluší člověku, co právě okusil rozkoš života — že pravá krása musí býti hlučná, slavná, okázalá. Hledal jsem ji v salónních zrcadlech, ve tvářích zahalených v hedvábí, v polibcích za soumraku i v dramatickém světle divadelní rampy. A často jsem ji tam skutečně našel — ale ne tak, jak jsem očekával. Byla to krása

podmíněná, oblékaná, vyzývaná k přítomnosti. Nebyla to krása, jež se dostaví sama, nepozvána, a přesto vznešená.

Teprve stárí — nebo lépe řečeno zralost ducha, jež přichází po tom, co člověk dostatečně zchladne i rozhoří — naučilo mne, že největší rozkoš není ta, již člověk vyvolá, ale ta, která se zjeví bez varování. Je to jako setkání s neznámou kráskou ve dveřích zájezdního hostince: nečekané, bez příprav, ale omračující tím, že není v plánu, a přece se stane.

A právě proto dnes, sedě ve svém tichém koutku u okna, ze kterého vidím, jak se listí ve větru třepotá jako krajka dámských šatů, bych Vám, moji milí čtenáři, chtěl napsati o umění vnímat okamžik. O tom, jak každý den, i ten šedý a bez slavnosti, může býti rámován jako mistrovské dílo, pokud si jej dovolíme spatřit.

BĚŽNOST JAKO HOSTITEL KRÁSY

Čím je člověk mladší, tím více hledá výjimečnost. Touží po dobrodružství, jež si lze zapamatovat, po zázraku, který ohromí. Ale ten, kdo hledá jen výjimečné, zpravidla mívá krásu skutečného života. Neboť ten se skládá nikoli z triumfů, ale z doteků drobných vjemů, jež se jako samet usazují na kůži.

Vzpomínám, jak jsem jednou pozoroval starého mlynáře, jak sedí na prahu svého domu. V rukou měl kus chleba, před sebou džbán s vínem a na tváři úsměv, který neměl příčinu v žádné velké události. Byl to výraz prosté spokojenosti, jež nechtěla být slávou,

pouze pokojem. A tehdy mi došlo, že toto je ono. Onen mlynář nemusel býti znalcem literatury, neměl přístup k salonům dvora, ale jeho duše byla rozsvícená právě tím okamžikem, který si dovolil vnímat.

Všednost sama je totiž rámem, který dovoluje kráse být viditelnou. Stejně jako obraz vynikne na tiché stěně, tak krása života se zjeví tehdy, když se ji nepokoušíme přehlušit. Každý den nám předkládá malé scény: vůni chleba, zvuk ptačího zpěvu, náhodný dotyk ruky cizí osoby, pohled slunce skrze záclonu — jsou to obrazy, které přecházíme, pokud se domníváme, že štěstí musí být hlasité.

CESTA K VNÍMAVOSTI

Jak se tedy stát člověkem, jenž umí vnímat krásu okamžiku? Nejde o dovednost, kterou by si člověk mohl osvojit jako jazyk nebo tanec. Je to spíše rozhodnutí — rozhodnutí zpomalit, ztišit vlastní mysl, vzdát se potřeby vše označovat, zařazovat, hodnotit.

Ve své mladosti jsem chtěl znát všechny pravdy, pojmenovat každou vášeň, definovat každé gesto. Ale čím více jsem žil, tím více jsem chápal, že není třeba vysvětlovat každý pocit. Je lépe jej prostě přijmout, bez nároku na jeho rozklíčování.

Jednou jsem strávil celý den sám na břehu Rýna. Neměl jsem s sebou žádného společníka, žádnou knihu, žádný plán. Jen jsem seděl a díval se. A přesto se mi ten den vryl do paměti jako jeden

z nejšťastnějších. Proč? Protože jsem se vzdal potřeby, aby se něco stalo. Zkrátka se dělo samotné bytí.

Pravá vnímavost k okamžiku nevzniká z nedostatku podnětů, ale z dostatku pozornosti. Je to jako milenecký pohled — není důležité, co se děje kolem, ale co se vidí v tom druhém. Takto se máme dívat na okamžiky: nikoliv skrz potřebu, aby byly výjimečné, ale s ochotou, aby byly prostě přítomné.

CO NENÍ TŘEBA HLEDAT, JE TŘEBA VIDĚT

Mnohdy jsem slyšel výrok: „Život je příliš krátký na to, abychom se zastavovali.“ A já bych dnes, s úsměvem, dodal: „Právě proto se zastavujme co nejčastěji.“ Je to paradox, který se ukáže až tehdy, když čas přestane býti nepřítelem a stane se partnerem.

Každý člověk, kterého jsem si kdy vážil, měl schopnost dívat se s citlivostí. Nebyli to vždy učenci, umělci či šlechtici, ale lidé, jejichž pohled spočinul na věcech tak, že jim dal důstojnost. Vidět krásu v plameni svíčky, v nedokonale vysloveném slově, v tichu mezi dvěma větami — to je umění, jež nás nenaučí žádný učitel, pouze život sám.

Vzpomeňme si na hudebníky, kteří netvoří mistrovská díla z not, ale z pauz mezi nimi. Stejně tak člověk netvoří bohatý život z událostí, ale z vjemů, které je provázejí. Nejsme tím, co se nám stalo. Jsme tím, jak jsme to cítili.